

(det burde de i alle fall ha). Jeg tror denne boken, med sin lettfattelige og oversiktlige fremstilling, kunne passe til dette formålet.

Knut Wester

Institutt for kirurgiske fag
Universitetet i Bergen

Barn og overvekt

Jana Parizkova, Andrew P. Hills

Childhood obesity

Prevention and treatment. 522 s, tab, ill.
London: CRC Press, 2005. Pris USD 100
ISBN 0-8493-2253-7

Målgruppen for denne boken er først og fremst helsepersonell som arbeider med helserelatert overvekt spesielt hos barn, men også voksne. Bokens store fortrinn er en meget grundig dokumentasjon. Der er vanskelig å finne sentrale referanser

som ikke er omtalt. Dette i et fagfelt som er i rivende utvikling og der behovet for kontinuerlig bearbeiding av forskningsresultater er meget avgjørende.

Oppbygningen av boken er systematisk og logisk og dekker alle sentrale felter innen emnet. Spesielt kan nevnes betydningen av intrauterine forhold, spedbarnstidens betydning, ny innsikt innen genetik i tillegg til meget omfattende beskrivelse av kjente forhold som fysisk inaktivitet og endret kosthold. Sammenhengen mellom overvekt hos barn og senere utvikling av blant annet hjertesykdom og metabolsk syndrom er grundig underbygd. Bokens bredde fremgår også ved den grundige behandlingen av globale forskjeller.

Det ligger i temaets sammensatte natur at det må bli mange gjentakelser, og boken inneholder få tabeller og enda færre figurer. Den fremstår derfor som noe tung og massiv. I tillegg vil mange kunne si at grundigheten med hensyn til referering faktisk til en viss grad skygger for hovedpoengene. Dette oppveies delvis av oppsummeringsavsnitt etter hvert kapittel og en god indeks.

Boken vil på tross av anførte innvendinger være en nyttig oppslagsbok for den som vil sette seg grundig inn i et bokstavelig talt voksende problem der kunnskap fremfor sterke meninger vil være viktig i både den helserelaterte og ikke minst den politiske oppfølgingen.

Hans-Jacob Bangstad

Barnemedisinsk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Bøker om å komme seg av psykose

Karl Bach Jensen, Erik Olsen, Ditte Sørensen, Pernille Jensen, red.

Recovery på dansk

At overvinde psykosociale handicap. 276 s, ill.
Århus: Systime Academic, 2004. Pris DKK 295
ISBN 87-7675-005-1

Alain Topor

Vad hjälper?

Vägar till återhämtning från svåra psykiska problem. 256 s. Stockholm: Natur och Kultur, 2004. Pris SEK 297
ISBN 91-27-09863-X

Utfallet av alvorlige psykiske lidelser varierer sterkt, fra død ved selvmord, livslang uførhet og mildere forløp eller tilfriskning og symptomfrihet. Internasjonalt betegner «recovery» en styrket interesse for gode forløp ved psykose og er tema for to bokutgivelser i våre naboland i fjor.

Vad hjälper? er skrevet ut ifra samarbeid mellom RSMH (Riksförbundet för social och mental hälsa) og Psykiatrin Södra i Stockholm. *Recovery på dansk* springer ut av samarbeidet mellom brukere og ansatte i organisasjonen LAP (Landsforeningen for tidligere og nuværende psykiatrirugere) og Videncenter for socialpsykiatri. Alain Topor og Pernille Jensen (og norske Marit Borg) har samarbeidet over tid om en nordisk tilnærming til recovery.

Topor bygger på dybdeintervjuer med 30 mennesker som har hatt alvorlige psykiske lidelser, og boken følger formspråket til en kvalitativ monografi. Den tar induktivt utgangspunkt i hvordan folk mener de er blitt friske. *Recovery på dansk* er bygd opp med diskusjon av begreper, oppbygging av argumenter og anbefalinger med basis i brukererfaringer, blant annet fra fokusmøter. Sosialpolitikk, lovgivning, handikappolitikk og inkludering tematiseres. Begge bøkene krydres med sitater fra brukere som forteller fra egne tilfriskningshistorier.

Bøkene er ulikt oppbygd, men har sammenfall i innhold. Begge vektlegger at fokus på hva den enkelte bruker mener, har vært nyttig og bidratt til nye kunnskaper. Tilfriskning finnes, og er ikke et sjeldent fenomen. Bedringsprosessen beskrives som forskjellig fra individ til individ. Noen har lite kontakt med helsetjenester, noen kommer seg ved hjelp av helsepersonell, andre opplever å komme seg på tross av helsetjenestens innsats. Felles er at tilfriskning oppleves som en aktiv prosess. Man treffer et valg og begynner sin egen reise, prosess eller arbeid. Folks fortellinger om egen bedring harmonerer dårlig med en del forhold i psykisk helsetjeneste i Norge, noe som er tankevekkende og kanskje provoserende. Topor finner flere eksempler på at helsetjenestene kan legge stein til byrden for bedringsprosessen. «Realitetsorientering» til livslang medisinerer eller uførhet

tar lett bort nødvendig håp om et annerledes liv. Negative symptomer kan skjule indre utforskning, men bli møtt som tegn på stagnasjon. Tilbakeskritt kan bli kommentert som definitive tilbakefallstegn.

Ifølge begge bøkene ser typiske behandlingssinnsatser som medikamenter eller metodisk psykoterapi ut til å spille en mindre rolle for bedring enn ansatte pleier å tro. Derimot oppvurderes tiltak som gjøres for å ha det rimelig godt, som bolig, samvær, tilhørighet i et miljø, vennskap, jobb eller penger. Hvis tilhørighet i et miljø kan skape symptomreduksjoner som behandlingstiltakene ikke klarte, utfordres skillet mellom behandlingstiltak og støtte-tiltak. Det er også utfordrende at behandlere som involverer seg mer enn vanlig profesjonalitet, vurderes som mest virkningsfulle. Positive brukervurderinger av uprofesjonelle handlinger utfordrer til diskusjon og utforskning av hvilken profesjonalitet og hjelperrolle som best understøtter bedring fra psykoser.

Antipsykotika er omstridt blant brukere. Begge bøkene diskuterer medisinerbruk, som naturlig nok spiller ulik rolle for forskjellige mennesker. Psykofarmaka vurderes som viktig, nøytralt, eller direkte negativt av informantene. Felles er at mange som kommer seg, har tatt en aktiv rolle i forhold til egen medisinerer. Jensen skriver om forskjellen mellom å ta eller bruke medisiner (eller andre tiltak) i sin egen bedringsprosess.

Bøkene er ikke uten svakheter. Forankringen til dansk sosial- og helsepolitikk svekker den direkte relevansen av Jensens bok for norske forhold. Begrepsdiskusjonene omkring sykdomsbegreper og sosialpolitiske strategier blir litt omstendelige. *Vad hjälper?* er en mer tradisjonell kvalitativ undersøkelse med tilhørende styrker og svakheter.

Bøkene er relevante for både spesialisthelsetjeneste og kommune. Topors bok er særlig relevant for behandlerrollen og for å fremme brukernes bedringsprosesser. Jensens bok anbefales for mer samfunnsmedisinsk orienterte og har relevans for juridiske og politiske implikasjoner av bedringskunnskap.

Samsvaret mellom tilsvarende internasjonal og norsk litteratur tilsier at oppfatningen av egen bedringsprosess fra psykose er greit beskrevet i litteraturen om «recovery». Spørsmålet er snarere hva disse oppfatningene er: Systematiske feilslutninger fra syke folk, irrelevante fortellinger om feildiagnose, virkelighetsoppfatninger som ansatte bør kjenne til uavhengig av korrekthet, eller hint om reelle bedringsfaktorer ved psykiske lidelser? Flere faglig utviklede behandlingsmetoder for psykose har virket lovende, men etter hvert vist seg å være lite effektive på gruppenivå (1). Men disse har ikke grepet fatt i brukervurderte suksessfaktorer for å komme seg av psy-